

CNSAS,
Directia Cercetare, Expozitii, Publicatii

Primit: Colonel LAZARUT I.
Inf.: "FANICA"
Domiciliul sursei
Data : 7.02.1979

STRICT SECRET

Ex.Nr.001

Nr.00434/00187

309

TIN. COL. PLATES
va furniza și dr. nota.

N O T A

- după ce în 1910 s-a desfășurat
mosanul de la unirea cu românia
n. p. n. t. a. române la austri
adunarea

de la unirea românească
tinerilor, în urmă de cincisprezece
de la unirea românească

16.02.1979
Atât de la unirea românească
în Transilvania, în urmă de cincisprezece
de la unirea românească
de la unirea românească
de la unirea românească
de la unirea românească

La 6.02.1979 s-a desfășurat în sala de sus a
caselor oamenilor de știință, reuniunea de marti al Asociației
istoricilor din R.S.R. Obiectivul comunicării a fost presa
transilvană pînă la primul război mondial. Reuniunea s-a des-
fășurat sub conducerea prof.univ. VICTOR JINGA și s-a bucu-
rat de o asistență de peste o sută de persoane, acoperind com-
plet capacitatea sălii. Asistența era compusă din oameni tre-
cuți de 50 de ani, unei chiar dincolo de 70, aproape în unani-
mitate ardeleni.

S-a discutat comunicarea prof.univ. AUREL GRIGORESCU
cu privire la rolul jucat de "Gazeta Transilvaniei" în men-
tinerea spiritului românesc în Ardeal. Vorbitorul nu a atacat
direct probleme dar a făcut numeroase aluzii la actuala stare
de lucruri cînd noi ne purtăm cu mănuși cu ungurii iar ei ne
calomniiază pe unde pot. S-a trecut și la cifre, arătîndu-se
cîte scoli maghiare există, cîte publicații scoate editura
specializată "Kriterion" pentru populația maghiară. S-a spus
din sală că ungurii trimit în Ungaria aceste cărți completînd
fondul literar al pieței din orașele maghiare. Vorbitorul a
arătat contribuția deosebită avută de redactorii "Gazetei
Transilvaniei" cu ocazia războiului de independență și a abor-
dat și chestiunea memorandștilor citind însă numai pe preo-
tul LUCACI, dar precizînd că eliberarea lor s-a datorat inter-
venției regelui Carol I. În general comunicarea a fost destul
de limitată și nu prea ridicată sub latura informativă.

A luat apoi cuvîntul prof.univ. VICTOR JINGA,
care a început prin a face o critică presei actuale, unde

- 2 -

datorită abundenței mijloacelor de informare (radio-televiziune) nu se mai practică profunzimea de ideii, făcând ca problema Transilvaniei să fie prost cunoscută majorității publicului cititor, fapt care nu se petrece în Ungaria, unde sub toate mijloacele se întreține un spirit ireditist. El a adăugat că ziariștii din trecut erau cuprinși de pasiunea ideilor mergînd pînă la jertfa personală, precizînd că în anii 1906-1907 ziariștii de peste munți acumulaseră peste 200 de ani de închisoare și o jumătate de milion de coroane amenzi pentru activitatea lor în slujba cauzei românești în Transilvania. El a mai adăugat că se face prea puțin pentru implantarea convingerii justiței cauzei române în Ardeal, mergîndu-se pînă la a spune că argumentele tezei românești în opozitie cu teza maghiară sunt necunoscute tineretului și în general, publicului, ele absentînd cu totul din presa zilnică, lipsită în general de curente de opinie.

Elogiind activitatea presei transilvane prof. JÎNGA a spus că ar fi de dorit că problemelor legate de pămîntul care este leagănul românismului să li se acorde o atenție mai mare, ele să fie cunoscute în amanunt și din comparație de texte a arătat că articolele scrise acum 100 de ani sunt perfect valabile ca argumentație istorice și azi.

In cadrul luărilor de cuvînt ale asistenței o serie de precizări și comentarii a făcut prof. CORNELIU AGRU, care a combătut argumentarea lui MARGINEANU, socotind-o limitată și destul de slab informată. El s-a referit nu numai la "Gazeta Transilvaniei" ci la întreaga presă ardeleană, citînd zeci de titluri, evocînd autori și personale ce au jucat un rol major în această presă, în condiții de subversiune și conspirație. Astfel, SAGUNA, BARNUTIU, IACOB MURESANU etc. Unde însă cred că a greșit, a fost cînd a socotit că prima informare românească trebuie socotită nu presa ci Catehismul lui SAMUEL MICU KLEIN, episcop și apoi mitropolit, unul din promotorii bisericii greco-catolice. El a mai spus că atunci cînd românii erau asupriți în Ardeal ei au avut numai la Budapesta peste 40 de publicații. In contrast cu zilele noastre cînd posibilitățile sunt infinit de mari dar se face prea puțin în această problemă.

Au mai luit cuvîntul prof. BELCIU și alții vorbind pe aceeași linie și arătînd că la ora actuală cauza românească în

.//.

- 3 -

102 30

Transilvania este puțin servită, că în general activitatea maghiarilor este lăsată liberă, ei bucurîndu-se sub aspect cultural de mari avantaje, în totală contradicție cu atmosfera grea și periculoasă în care au lucrat gazetarii ardeleni sub unguri, pentru a ține mereu prezentă în sufletul românilor de acolo spiritul de națiune și orgoliul de a fi și a simți românește.

A mai vorbit și prof. ZMARAŃDA, care a ținut să elogieze presa transilvană de altădată și pentru faptul că în gazeta din Oradia a fost publicat prima oară în românește "Capitalul" lui Marx.

Din toate luările de cuvînt impresia generală era un reproș adus presei actuale care prin simplu proces de comparație, reiese că face prea puțin pentru a-i convinge pe români și pe străini de dreptatea românilor din Ardeal. S-a spus că din practica profesorală problema este quasi-necunoscută tinerelor generații, în timp ce în Ungaria ea este inoculată începînd cu copiii de grădinită. Argumentația a depășit însă cadrul propus deoarece s-au făcut exagerări, ca de pildă afirmația că dacă Eminescu a fost publicat prima oară în "Familia" lui I. Vulcan aceasta ar fi însemnat că operei poetice nu i se acordă nici o importanță în presa Principatelor din acea vreme.

Așa cum am scris mai sus asistența se compunea din ardeleni, care încă închis, unde nu cunoșteam prea multă lume. Am remarcat totuși pe prof.univ. VASILE NETEA, DAN BERINDEI, COPOSU C., I.A MUREȘAN, prof. GEONEA, BUUR TINCU s.a.

Următoarea sedință a asociației, marti 13 februarie, la ora 18, cînd se va evoca personalitatea lui TITULESCU.

"FANICA"